

**Ovocné dřeviny jako součást dřevinných formací
v kulturní zemědělské krajině
projekt OP RLZ: CZ.04.1.03/3.3.11.1/2622**

Původ ovocných druhů

**Genová centra
Botanické členění
Areály rozšíření**

**TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM EU
A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY**

Zemědělské plodiny

- Pěstovány pro výživu
- Nejrozšířenější pěstování obilovin a luskovin
- Ovoce a ořechy – sběr = doplněk potravy
- Nejstarší kulturní rostliny - z původních planých druhů
- Činnost člověka: sklizeň, postupná částečná péče o plané rostliny - primitivní výběr, dosévání, odstraňování konkurenčních rostlin
- Vznik kulturních rostlin je spjat s vývojem člověka zemědělce, tj. člověka usídleného v blízkosti využívaných kultur.

Vznik zemědělství

- pravděpodobně v Asii
- větší část Evropy (severně od Alp) pokryta sněhem a ledem.

Po přechodu doby ledové

- mladší doba kamenná a zač. doby bronzové
- zalidňování Evropy

Znalost zemědělství a rozšiřování kulturních rostlin

– 2 cesty :

- 1) od Kavkazu přes východoevropské stepi
- 2) přes Malou Asii do severní Afriky a na Pyrenejský poloostrov

Genová centra původu kulturních rostlin

- N.I. Vavilov (1887-1943)
- Botanik, genetik a šlechtitel
- Vědecké expedice do mnoha oblastí
- Středomoří, Írán, Afgánistán, Etiopie, Japonsko, Korea, území Severní, Střed. a Jižní Ameriky v letech 1920-1940 .
- Založil světovou sbírku sortimentu kulturních rostlin (300 000 vzorků).
- Genové centrum = geografická oblast vzniku určitého rostlinného druhu, kde je velká fenotypová rozmanitost forem, podložená rozmanitostí alel
- původní druhy a variety nerostou rovnoměrně po zeměkouli, ale v určitých oblastech

Vznik kulturních plodin

- území vnitrozemská, vysokohorská, náhorní roviny tropů, subtropů a mírného pásma
- velké výkyvy teplot, silné ultrafialové záření
- vznik samovolných mutací a hybridů
- různorodé podmínky neumožňují jednostrannou selekci na určité znaky
- vysoký podíl dominantních alel v genotypu – uvnitř gencentra
- **primární gencentrum:**
oblast, kde se kulturní druh oddělil od planých forem
- **sekundární gencentrum:**
oblast, kde u kulturního druhu proběhl nebo probíhá proces utváření nových forem (poddruhy, kultivary) a nemusí se zde vyskytovat jeho plané formy

Vavilovská teorie gencenter

- Kulturní formy vznikly většinou z většího počtu gencenter - polyfyletický původ.
- V primárních gencentrech jsou přítomny i plané druhy, spontánním zpětným křížením vznikají nové formy.
- Stěhování druhů z primárních gencenter do sekundárních; stěhování z Nového světa do Starého světa.
- Rozdíly ve formách v sek. gencentrech souvisí s různými podmínkami výběru člověka.
- U některých kulturních druhů existují jen sekundární gencentra.
- Mimo gencentra je populace kulturního druhu chudá na formy, díky genetickému driftu.
- Určité % cizosprašnosti u samosprašných druhů umožní vznik nových rekombinací nových forem.

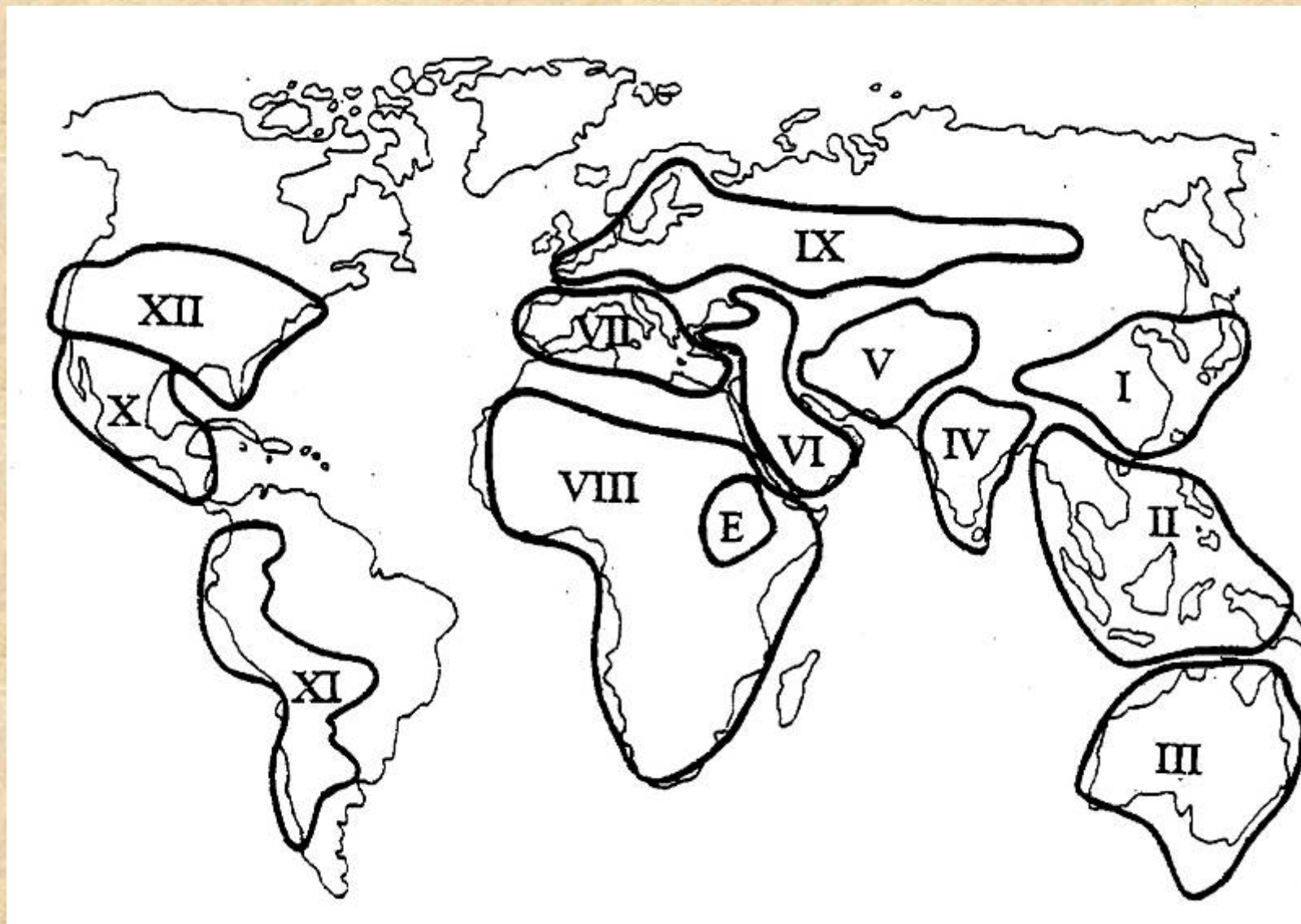
Centra původu kulturních rostlin (Vavilov 1926)

1. Východní Asie
2. Indie, Indomalajsie
3. Centrální Asie
4. Přední Asie
5. Středozeří
6. Etiopie
7. Jižní Mexiko a Střední Amerika
8. Jižní Amerika - Peru, Ekvádor, Bolívie, Chile, Brazílie, Paraguay

Genová centra vzniku kulturních rostlin (Vavilov - Žukovskij)

I. Východoasijské genové centrum,

- oblast východní Asie (Nepál, Čína, Japonsko).
- největší centrum s druhovou rozmanitostí
- 130 druhů kulturních rostlin
- především ovocné druhy pěstované v mírném pásmu:
meruňka, broskvoň, morušovník bílý, aktinidie, citrusy

II. Indomalajské genové centrum

- Indočína, Indonésie, Malajsie, Filipíny, Oceánie.
- *banánovník, citrusy a morušovník černý?*

III. Australské genové centrum (Austrálie)

- není z hlediska původu ovocných dřevin důležité

IV. Indické genové centrum (Indie, Bangladéš).

- druhově velmi bohaté, pochází odtud *citrusy, mangovník*

V. Středoasiiské genové centrum

- Afgánistán, Tádžikistán, Západní Tchien-šan.
- *meruňka, mandloň, hrušeň, jabloň, ořešák královský, rakytník, měsíční jahodník.*

VI. Předosijské genové centrum

- Malá Asie, Arábie, Zakavkazsko, Irán, Turkmenistán.
- slivoň, jabloň, hrušeň, třešeň, višeň, ořešák, mandloň, kdouloň, maliník, líska, kaštanovník, dřín, mišpule, růže.*

VII. Středomořské genové centrum

- Středomoří - Řecko, balkánské státy, Itálie, jižní Francie, Španělsko, Portugalsko, Severní Afrika, Sýrie a Izrael.
- *citrusy, citroník, pomerančovník, třešeň, líska.*

VIII. Afrika a původní etiopské genové centrum

(Afrika, Etiopie), *kávovník*

IX. Euroasijské genové centrum (Evropa, Asie).

- *jeřáb, angrešt, třešeň, líska, dřín, bez*

X. Středoamerické genové centrum

- Mexiko, Guatemala, Kostarika, Honduras, Panama, Antilské ostrovy.

- řada tropických a subtropických dřevin, *jahodník virginský.*

XI. Jihoamerické genové centrum

- Peru, Ekvádor, Bolívie, Chile, Brazílie, Paraguai.

- nejrozsáhlejší centrum

řada tropických a subtropických druhů,

jahodník chilský, para ořechy, ananas, kakaovník

XII. Severoamerické genové centrum (USA, Kanada).

- *velkoplodé borůvky, brusinky, pekan ořechy.*

Botanické členění ovocných druhů

Areály rozšíření

Čeled' *Rosaceae* – růžovité

Rod *Rubus* L – ostružiník, maliník

- druhově velmi bohatý, taxonomicky komplikvaný rod
- studium ostružiníků = batologie
- na území ČR 120 druhů! (celkem 800 na sev. polokouli)

- **maliník obecný (*Rubus idaeus*)**

Evropa, z. Asie

v ČR do 1450 m n.m (Krkonoše),

- **ostružiník křovitý (*Rubus fruticosus*)**

střední Evropa, v ČR do 500 m n.m.

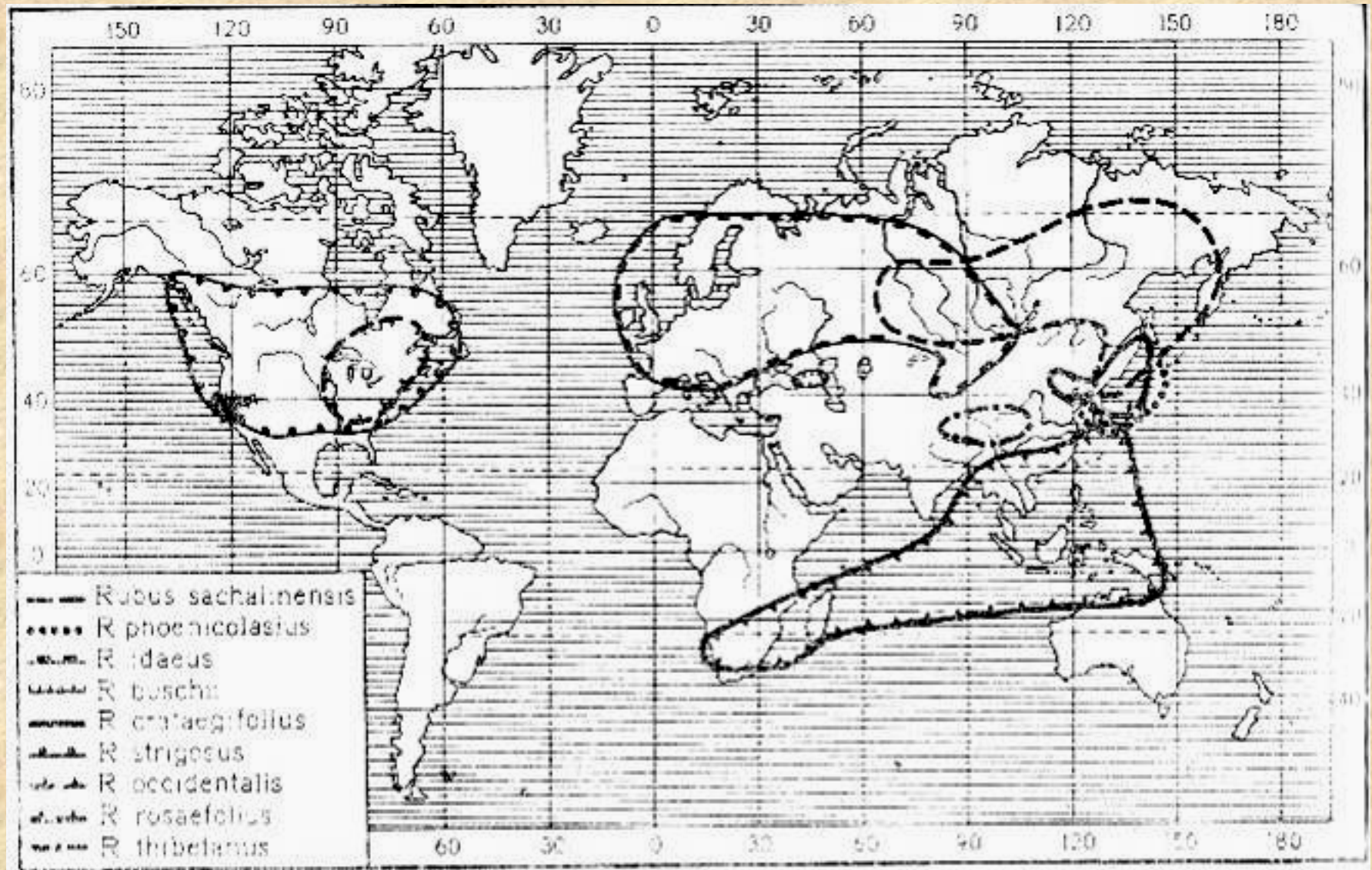
- **ostružiník ježiník (*Rubus caesius*)**

Evropa, z. Asie,

v ČR do 1330 m (nejrozšířenější)

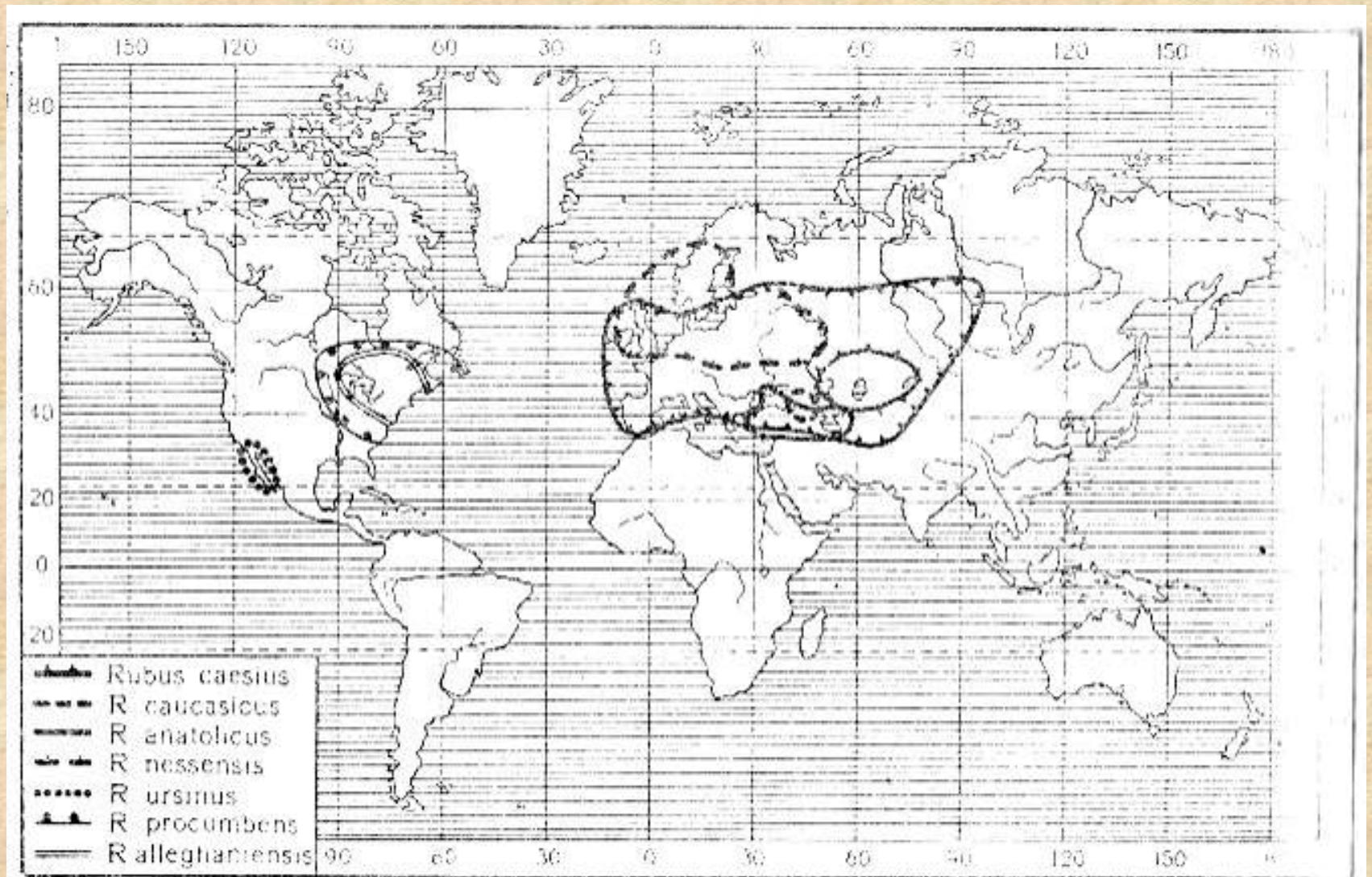

Maliník - *Rubus* L.

Ostružiník - *Rubus* L.

Fragaria L. – jahodník

Skupiny

1. evropská j. obecný (*Fragaria vesca*)
2. východoamerická j. viržinský (*F. virginiana*)
3. západoamerická j. čilský (*F. chiloensis*)
4. asijská j. východní (*F. orientalis*)
5. hybridní j. zahradní (*F. x ananassa*)
(*F. virginiana* x *F. chiloensis* – 18. stol.)

Rod *Rosa* L. - růže

růže šípková (*Rosa canina*) - domácí druh, do 1050 m n.m.

- Evropa, sz. Afrika, Malá Asie, Kavkaz

růže dužnoplodá
(*Rosa pomifera*, *R. villosa*)

- Evropa (u nás asi nepůvodní), Kavkaz

růže svraskalá (*Rosa rugosa*)

- dálný východ, Korea, Čína, Japonsko

- v Evropě od roku 1854, u nás přelom 19. a 20 stol.

čeled' Malaceae – jabloňovité

(č. *Rosaceae*, podč. *Maloideae*, syn. *Pomoidae*)

Rod *Malus* Mill. – jabloň

- ca 35 druhů v mírném pásmu – Evropa, Asie, Sev. Amerika

***Malus sylvestris* Mill. – jabloň lesní**

- Evropa až po Ural
- původní v ČR, rozšíření do 500 m n.m.
- kriticky ohrožený druh
- hybridizace s *Malus pumila* → *Malus dasycphylla*

***Malus x domestica* Borkh. – jabloň domácí**

- vícedruhový kříženec, zejména *Malus pumila*
- místy v přírodě zplaňuje
- do Evropy v době římského císařství

***Malus pumila* Mill. – jabloň zakrslá**

- původ: Zakavkazsko
- vegetativně množené podnože:
  - var. *paradisica* – janče
  - var. *mitis* – duzén

***Malus baccata* – jabloň drobnoplodá**

(jv. Sibiř, Mongolsko, Čína, Japonsko)
mrazuvdornost (-50 °C)

***Malus sieversii* – jabloň Sieversova (stř. Asie)**
odr. 'Wealthy'

***Malus orientalis* – jabloň východní (Kavkaz)**

***Malus floribunda* – jabloň mnohokvětá (Japonsko)**
rezistence k strupovitosti

***Malus prunifolia* – jabloň slívoňolistá (sv. Asie, Čína)**
rezistence k strupovitosti, spále

- Malus micromalus*** – rezistence k strupovitosti
- Malus sieboldii*** – rezistence k strupovitosti
- Malus atrosanquinea*** – rezistence k strupovitosti
- Malus sargentii*** – samosprašnost, apomixie
- Malus robusta*** – odolnost k mšici krvavé, padlí, spále
- Malus zumi*** – odolnost k padlí
- Malus angustifolia*** – odolnost k mšici krvavé, jabloňové
- Malus jonensis*** – odolnost k mšici krvavé, jabloňové
- Malus coronaria*** – odolnost k mšici krvavé
- Malus denticulata*** – odolnost k pilatce
- Malus scheideckeri***– odolnost k padlí
- Malus hupehensis*** – samosprašnost, apomixie
- Malus platycarpa*** – samosprašnost, apomixie
- Malus fusca*** – rezistence k spále

Rod *Pyrus* L. – hrušeň

ca 30 druhů v mírném pásmu – Evropa, Asie, s. Afrika

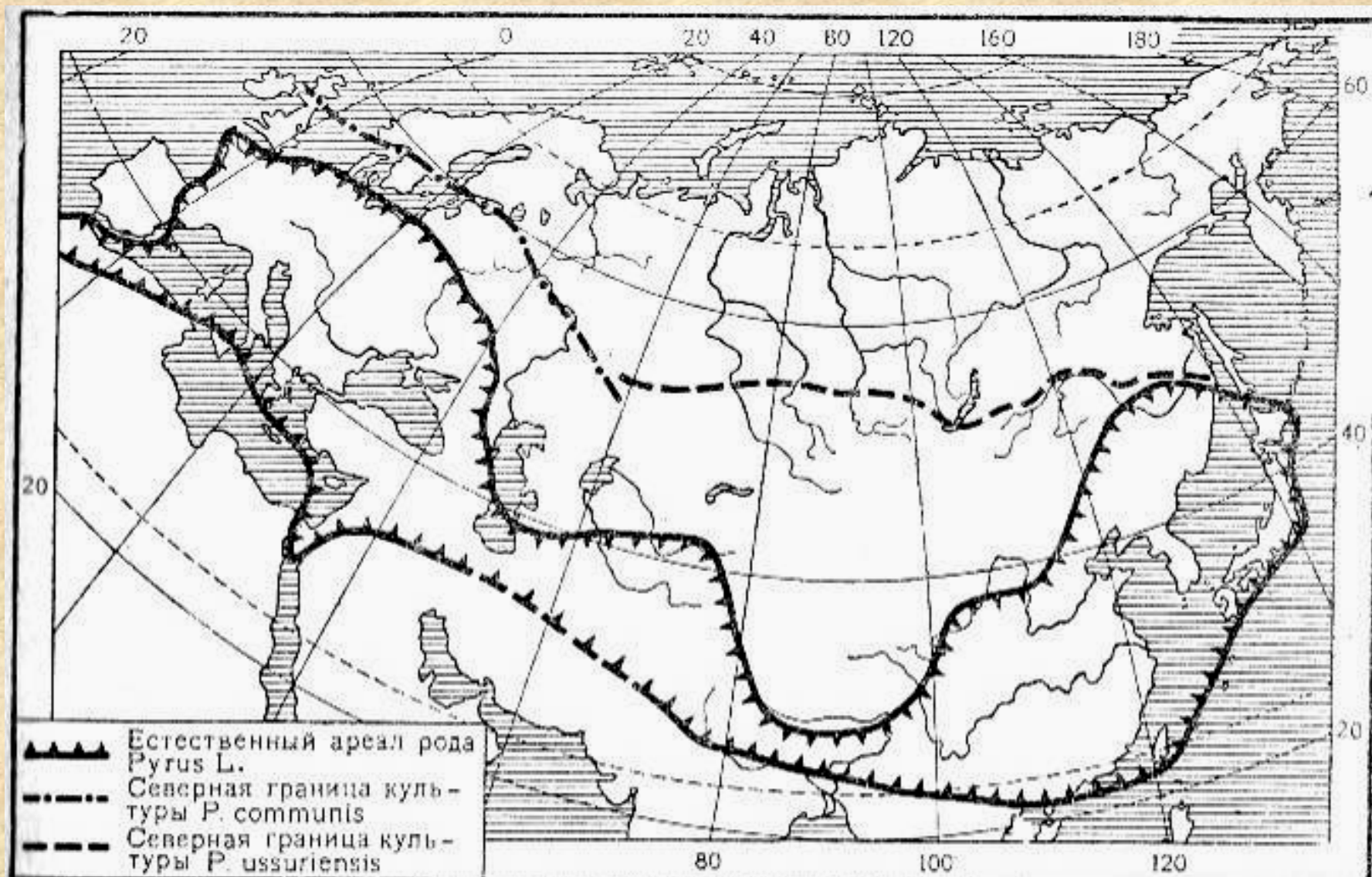
- **hrušeň planá – polnička (*Pyrus pyraster*)**
  - Malá Asie, jz., stř. a jv. Evropa
  - autochtonní v ČR, do 600 m n.m.
  - křížení s *Pyrus communis*
- **hrušeň sněhobílá (*Pyrus nivalis*)**
  - plstnaté pupeny a mladé listy
  - pěstovaná na j. Moravě od dob tureckých vpádů
  - dnes vymírající
- **hrušeň obecná (*Pyrus communis*)**
  - Malá Asie, stř. Asie, Evropa
  - pěstované odrůdy

- **hrušeň písečná (*Pyrus serotina*)** – střední Čína
  - vysoce odolná ke spále, strupovitosti
- **hrušeň usurijská (*Pyrus ussuriensis*)** – Sibiř, Čína, Korea
  - velmi citlivá ke spále, vysoká mrazuodolnost
  - krátká dormance (poškození jarními mrazíky)

Hrušeň - *Pyrus* L.

Druhy odolné k vysokému obsahu CaCO₃

Pyrus betulaefolia

- vysoce odolná k mšici krvavé

Pyrus siriaca

- odolná k strupovitosti

Pyrus salicifolia

- odolnost k zasolení

Pyrus amygdaliformis

Pyrus caucasica

Pyrus cordata

Pyrus caleriana

kdouloň obecná (*Cydonia oblonga* Mill)

- Asie
- v ČR jen introdukovaná
pěstovaná od středověku

mišpule obecná (*Mespilus germanica* L.)

- oblast jv. Evropa - Irán
- v ČR jen introdukovaná
pěstovaná od 12. století
- Římané – 2. stol. př. Kr.
- středověk – Francie, jz. Německo

Kdouloň - Cydonia Mill.

Rod ***Sorbus*** L. – jeřáb

- ca 150 druhů v mírném pásmu sev. polokoule
- vzájemné křížení – taxonomicky komplikované
- mezirodové křížení
(x *Sorbopyrus*, x *Amelosorbus*, x *Sorbaronia*)

jeřáb obecný - ptačí (***Sorbus aucuparia***)

- původ a rozšíření: Euroasie,
- autochtonní v ČR, až do 1400 m n.m.

jeřáb sladkoplodý (***Sorbus aucuparia*** 'Edulis', ***Sorbus aucuparia*** f. *moravica* ***Sorbus aucuparia*** var. *dulcis*)

- 1810 , Ostružná v Hrubém Jeseníku

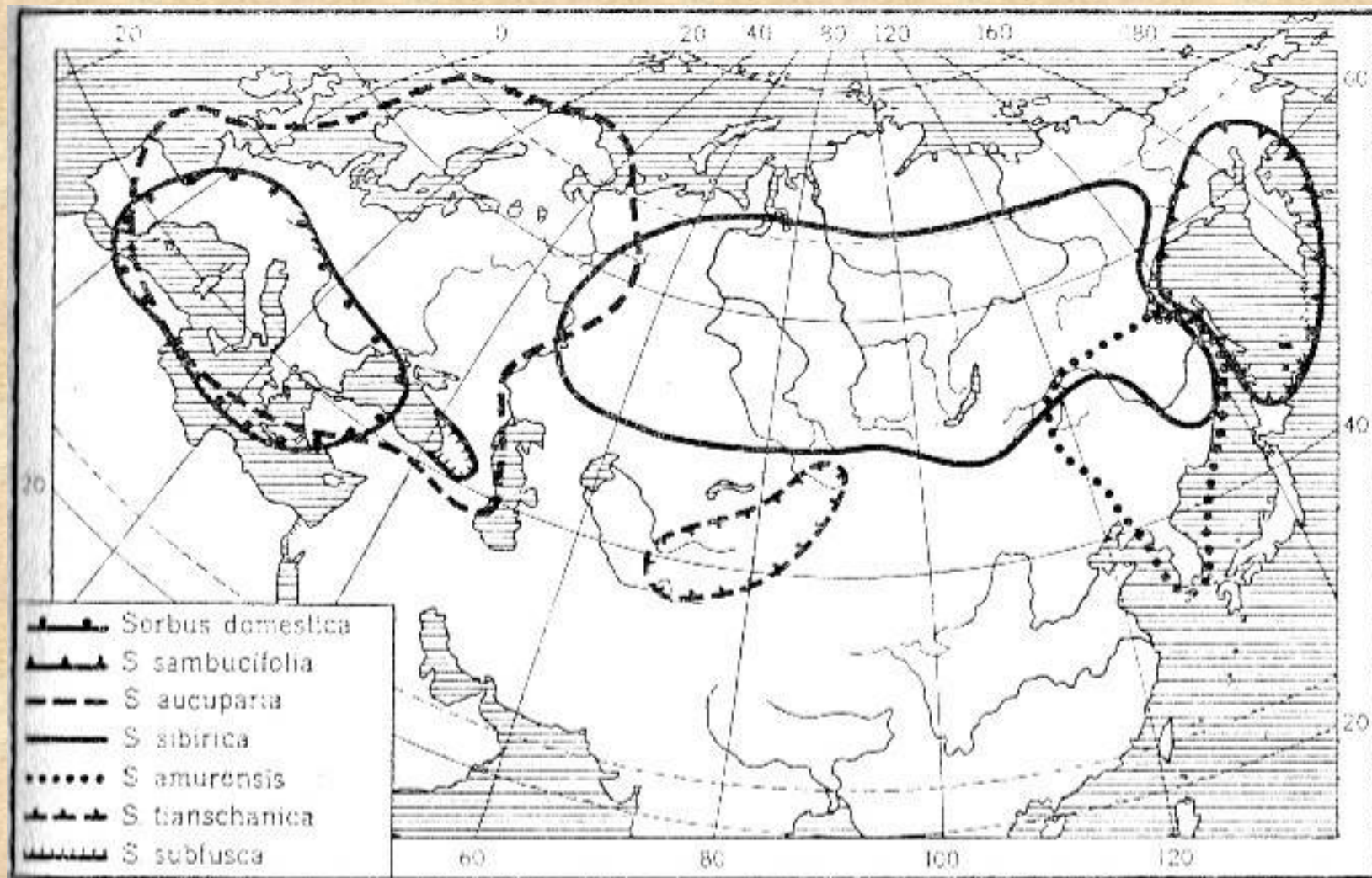
Jeřáb domácí – oskeruše (Sorbus domestica)

- původ: jz., j., v. Evropa (až po j. Slovensko), sev. Afrika, Malá Asie, Irán
- zplanělý na j. Moravě
- zčásti původní?

Jeřáb - *Sorbus* L.

Jeřáb černoplodý – aronie (temnoplodec) (*Aronia melanocarpa*, *Sorbus melanocarpa*)

- Sev. Amerika
- u nás v kultuře
- vysoká mrazuvzdornost

rod *Amelanchier* - muhovník

- 25 druhů, většina v Sev. Americe

muhovník vejčitý (*Amelanchier ovalis*)

- jv. Evropa, Malá Asie
- v ČR jen pěstovaný
- přirozený výskyt na Slovensku
(Suľovské skály

Amelanchier alnifolia
Amelanchier canadensis

- **hlohyně šarlatová (*Pyracantha coccinea*)**
  - původ Itálie – Malá Asie

- **kdoulovec japonský (*Chaenomeles japonica*)**
  - původ Japonsko

Rod *Crataegus* - hloh

- ca 150-200 druhů v sev. mírném pásmu
- vzájemná křížitelnost
- v ČR 4 domácí druhy
- význam jako podnož pro kdouloň, mišpuli

hloh obecný (*Crataegus laevigata*, syn. *oxyacantha*)

- bez kolců, Evropa, do 1500 m n.m. (Alpy)

hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*)

- trnitý, i v sz. Africe, po Himálaj

Hybridní druhy

hloh velkoplodý (*Crataegus x macrocarpa*)

- hojně rozšířený ve stř. Evropě
- u nás do 750 m (Bílé Karpaty)

Čeľad' *Amygdalaceae* – mandloňovité

(č. *Rosaceae*, podč. *Prunoideae*)

Rod *Prunus* L. – trnka, slivoň (švestka, slíva, myrobalán)

- **slivoň trnka (*Prunus spinosa*)**
  - Evropa (mimo sev. část), sz. Afrika, Malá Asie, sev. Írán
  - v ČR autochtonní, výskyt max. do 930 m (Jeseníky)

- **slivoň myrobalán (*Prunus cerasifera*)**
  - Balkán, stř. Asie až Írán, Kavkaz, stř. Asie
  - u nás introdukovaný,
  - místy zplanělý až invazní
- **slivoň švestka (*Prunus domestica*)**
  - kulturní kříženec (*Prunus cerasifera* x *Prunus spinosa*)
  - vznik asi na Kavkazu, není znám planý předek
- **slivoň obecná - slíva (*Prunus insititia*)**
  - původ: již. Asie
  - starý kříženec *Prunus spinosa* x *Prunus cerasifera*
  - velmi proměnlivý druh, časté křížení s *Prunus domestica*
  - často zplaňuje
  - vlastní slívy (blumy), renklódy, mirabelky, špendlíky
  - pološvestky – křížení s *Malus domestica*

Rozdělení *Prunus domestica* (Linné) – slivoň švestka (Hegi, 1925)

1. subspecies *insititia* (Poiret) – slívy

- varietas *juliana* (Linné) - vlastní slívy
- varietas *pomariorum* (Boutigny) – špendlíky
- varietas *cerea* (Linné) – mirabelky

2. subspecies *italica* (Borkhausen) – renklódy

- varietas *claudiana* (Poiret) – kulaté renklódy
- varietas *ovoidea* (Martens) – vejčité renklódy

3. subspecies *oeconomica* (Borkhausen) – švestky

- varietas *subrotunda* (Bechstein) – kulovité švestky
- varietas *oxycarpa* (Bechstein) – oválné švestky
- varietas *mammilaris* (Schübler et Martens)
– datlovky a pološvestky
- varietas *prunauliana* (De Candolle) – pravé švestky

Další druhy rodu ***Prunus***

Prunus triflora – slivoň trojkvětá (Čína)

Prunus salicina – „japonské slívy“

Prunus usuriensis (Mandžusko, Rusko

- odolnost proti suchu a mrazu (-50 °C)

Prunus nigra – slivoň černá

Prunus canadensis – slivoň kanadská (Kanada)

- odolné vůči mrazu, šarce švestky

Prunus tomentosa – slivoň plstnatá

- citlivá k šarce – indikátor

Rod *Cerasus* Mill – třešeň

Ca 140 druhů, zejména na sev. polokouli

třešeň ptačí (*Cerasus avium*, *Prunus avium*, *Prunus cerasus*)

- Evropa, sev. Afrika, Malá Asie, Kavkaz, Střední Asie
- hojně i mimo původní areál
- v ČR max do 810 m n.m (Krkonoše)

třešeň křovitá (*Cerasus fruticosa*)

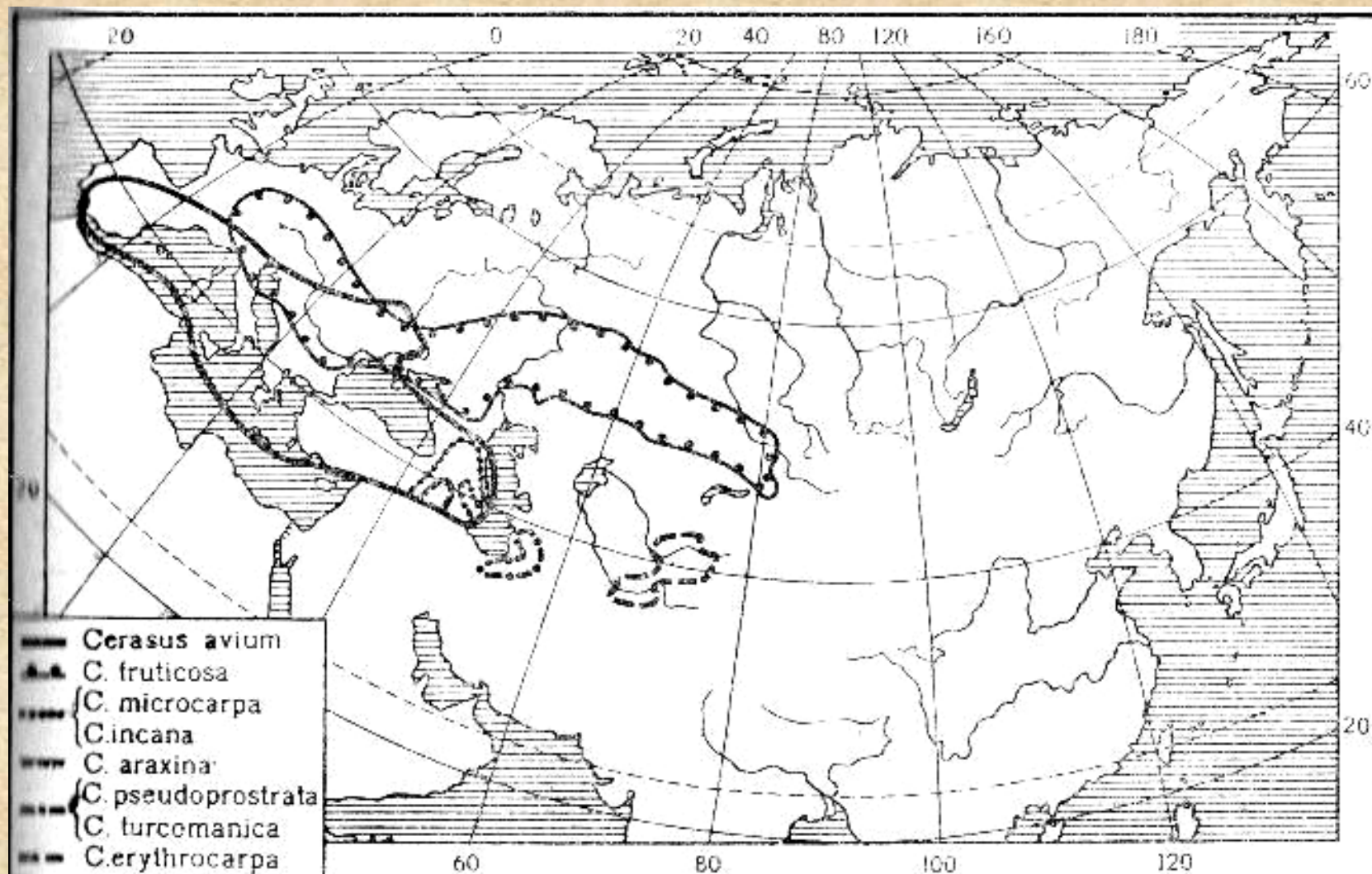
- nízký beztrnný keř, tvoří polykormony z kořenových výmladků
- autochtonní, ohrožená (křížení s višní obecnou), do 600 m n.m.

višeň obecná, třešeň višeň (*Cerasus vulgaris*)

- starý kulturní druh
- původ snad z mezi jv. Evropou–Malou Asií–Kavkazem–sev. Indií
- u nás i zplaňuje, v Bílých Karpatech až 800 m n.m.
- možná kříženec *Prunus avium* x *Prunus fruticosa*

Třešeň - *Cerasus* Juss.

mahalebka obecná (*Padellus mahaleb*)

= višeň turecká – *Prunus mahaleb*, *Cerasus mahaleb*

- jv. Asie, Malá Asie, Irák, Írán
- u nás zejména na vápenitých odkladech (Pálava)
- max. do 650 m n.m (Telč)

rod *Amygdalus* – mandloň

ca 40 druhů od Středozezemí po Čínu

v ČR původní 1 druh:

***Amygdalus nana* – mandloň nízká (syn. *Prunus tenella*)**

- pouze na jižní Moravě (Dunajovické opce, 260 m n.m.)
- kriticky hrožený druh
- stepními oblastmi na Kavkaz, do Stř. Asie a Záp. Sibiře

***Amygdalus communis* – mandloň obecná**

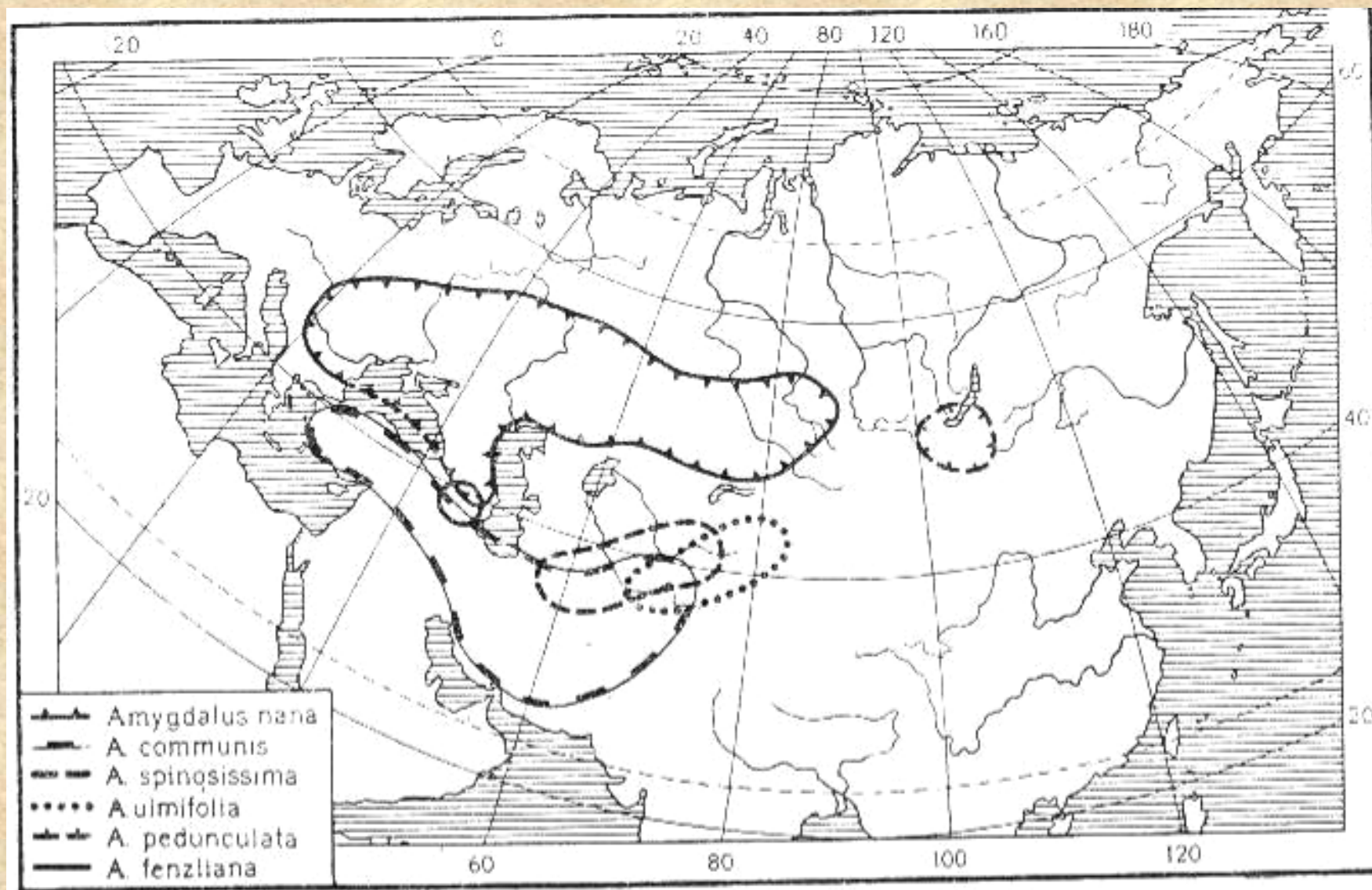
- Malá Asie, Irán, Afghánistán
- var. *dulcis* – sladké mandle
- var. *amara* – kosmetika, farmacie

***Amygdalus davidiana* – mandloň Davidova (*Prunus davidiana*, *Persica davidiana*)**

- Čína, velmi rané kvetení
- podnož pro broskvoně, mandloně, slivoně

Mandloň – *Amygdalus* L.

rod *Persica* – broskvoň

- ca 5 druhů v Asii
- v ČR nepůvodní
- pěstitelsky významný 1 druh:

Persica vulgaris – broskvoň obecná

(syn. *Prunus persica*)

- původní pravděpodobně v Číně
- archeologické nálezy na Moravě již kolem roku 800

skupiny

1. severočínská – dlouhá dormance, mrazuodolnost v květu, bělomasé odrůdy
2. středočínská – mrazuodolné, podnož Siberian C
3. jihočínská – velkoplodé, náročnější na teplo
4. íránská – poměrně mrazuodolné

rod *Armeniaca* – meruňka

- ca 10 druhů ve stř. až vých. Asii
- v ČR nepůvodní
- pěstitelsky významný 1 druh:

***Armeniaca vulgaris* – meruňka obecná (*Prunus armeniaca*)**

- v Číně pěstovaná již více než 2000 let př. Kr.
- písemné doklady z roku 2198 př. Kr, vláda císaře Yü

geotypy

1. occidentalis
2. orientalis - středoasijský – světlá dužnina
3. caucasica - irankavkazský – světlý plod, sladké jádro, odolnost k houbovým chorobám
4. džunkarskozaalijský – vysoce mrazuodolné
5. chinensis - čínský – velké plody, nejdou od pecky

Další druhy rodu **meruňka**

Prunus sibirica – Zakavkazsko

Prunus mandshurica – Mandžusko, mrazuvzdornost

Prunus mume

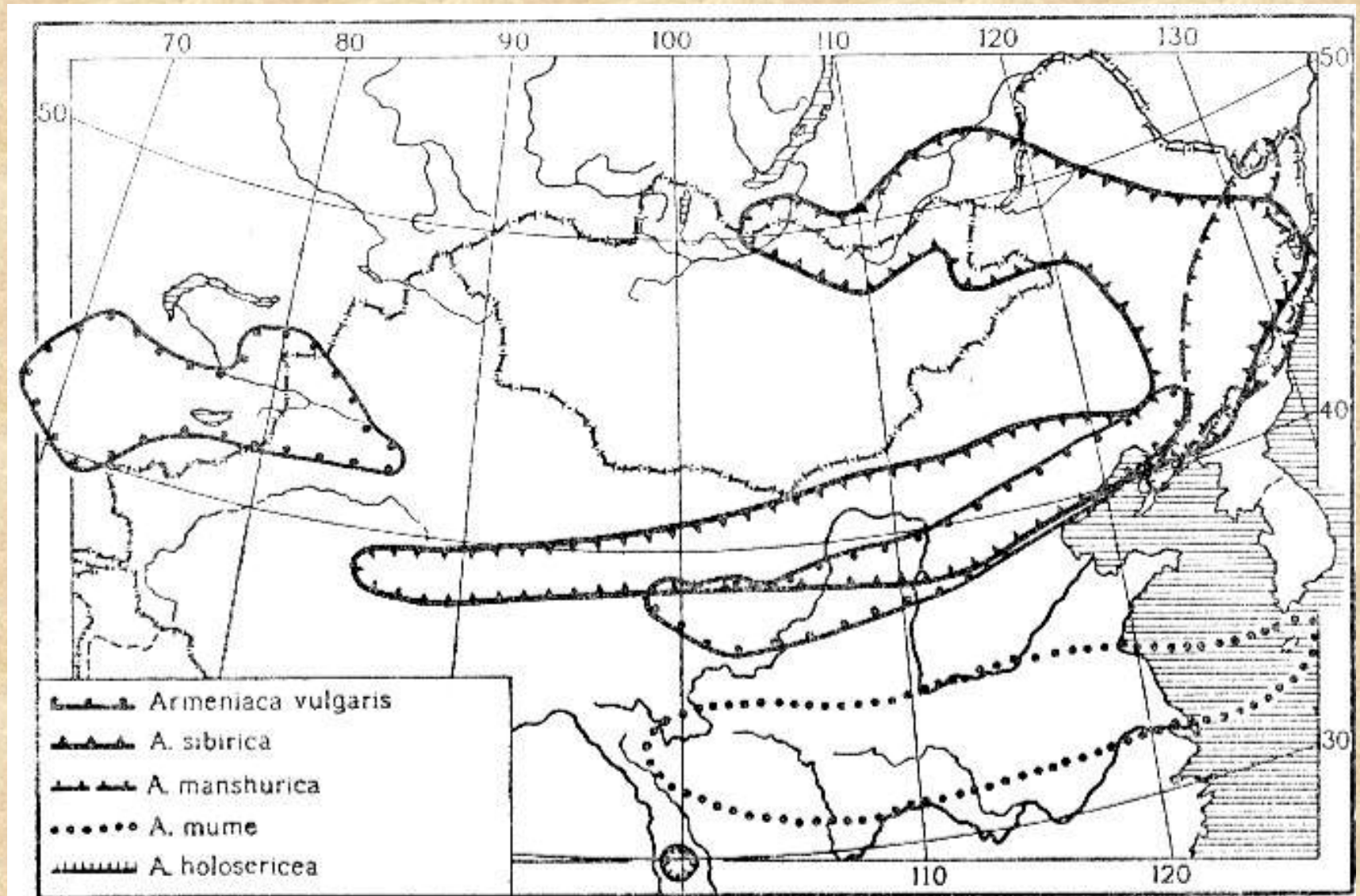
Prunus holoserica – meruňka tibetská, mrazuvzdornost

Prunus ansu – m. čínská, odolnost k hub. chorobám, vlhku

Prunus brigantina – připomíná renklódy,
podnože na těžší půdy plstnatá

Prunus dasycarpa – meruňka ob. x myrobalán

Meruňka – *Armeniaca* Mill.

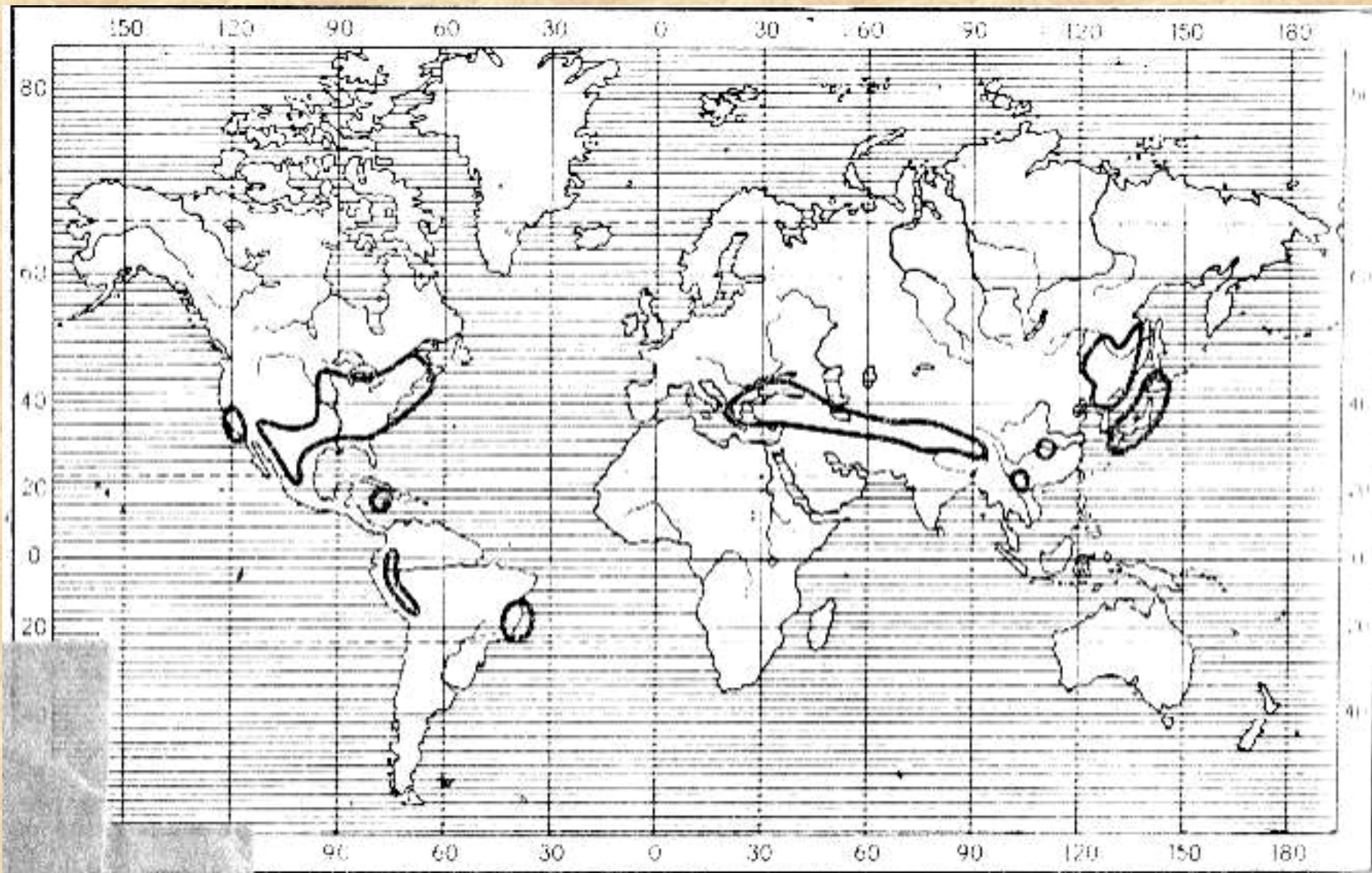
Čeľad' *Juglandaceae* – ořešákovitě

Rod *Juglans* – ořešák – asi 15-20 druhů

- **ořešák královský (*Juglans regia*)**
  - původ sev. Malé Asie - Střední Asie
  - v kultuře od pravěku
  - u nás od doby bronzové
- **ořešák černý (*Juglans nigra*)**
  - vých. Sev. Ameriky
  - podnož
- **ořešák popelavý (*J. cinerea*)**
  - sv. Sev. Ameriky
  - od r. 1967 rakovinné odumírání

Ořešák - *Juglans* L.

Čeled' *Corylaceae* – lískovité

(čeled' *Betulaceae* – břízovité)

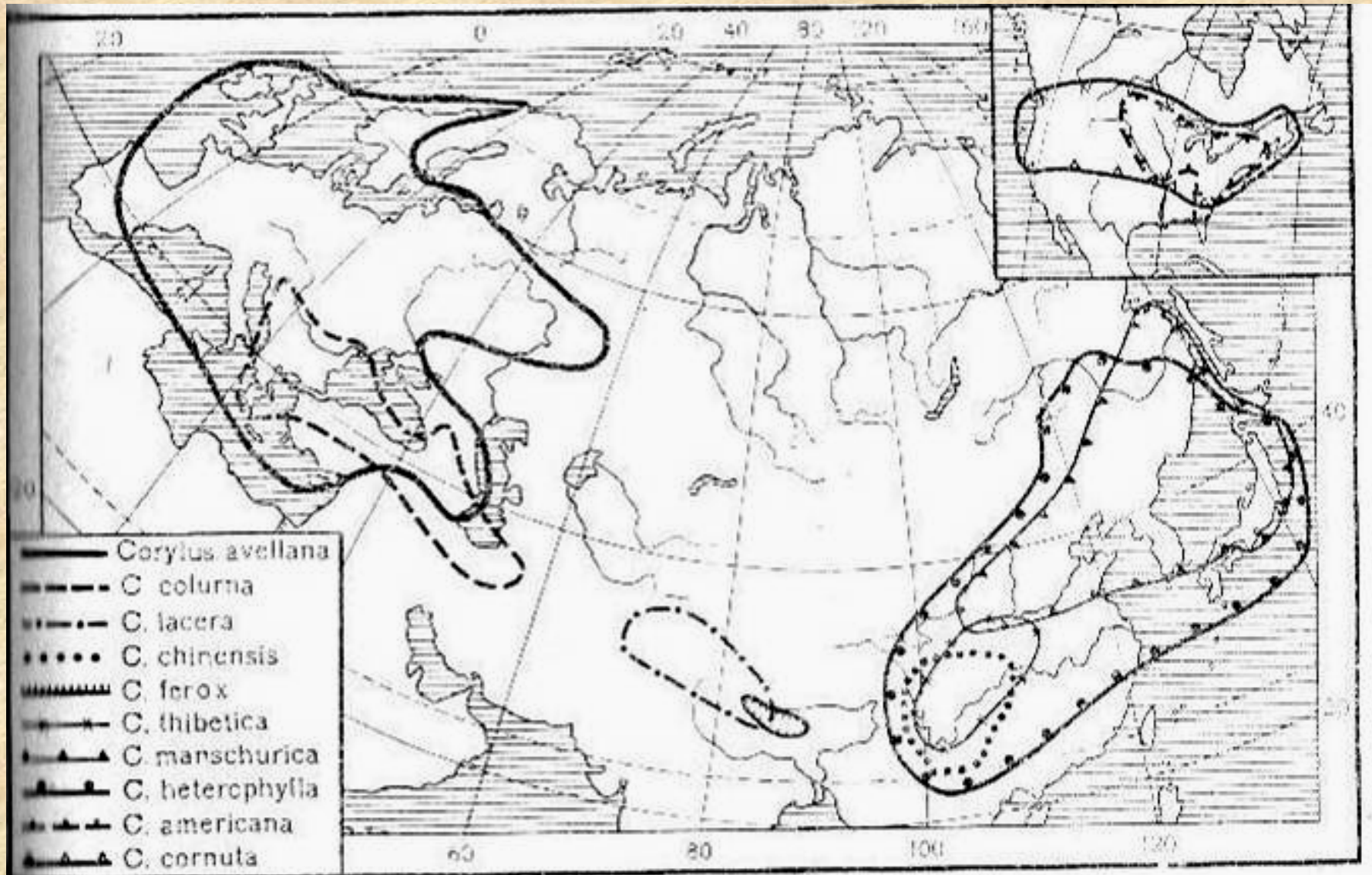
Rod *Corylus* – líska

15 druhů v mírném pásmu severní polokoule

- **líska obecná (*Corylus avellana*)**
  - původ Evropa, sev. Afrika, Malá Asie, Kavkaz, Sýrie
  - u nás hojně do 800 m (až 1310 - Hrubý Jeseník)
- **líska největší (*Corylus maxima*)**
  - jv. Evropa, Malá Asie, Kavkaz
  - podnož
- **líska turecká (*Corylus colurna*)**
  - jv. Evropa, Malá Asie, Kavkaz, Írán, Himálaje
  - okrasný strom, podnož

Líska – *Corylus* L.

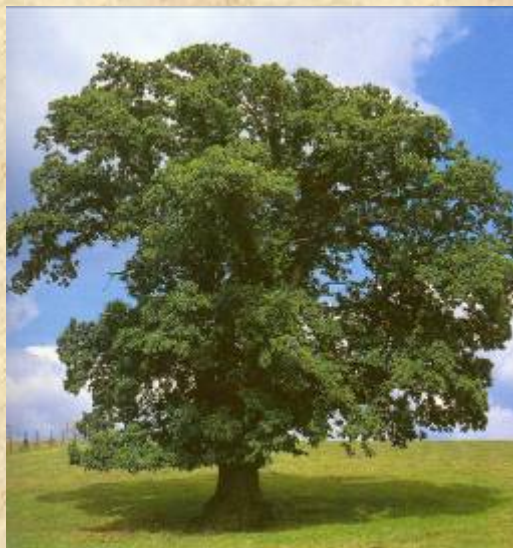

Čeď *Fagaceae* – bukovité

Rod *Castanea* – kařtanovník

- kařtanovník setý (*Castanea sativa*)
  - původ j. Evropa, Malá Asie, Kavkaz
  - v Německu zdomácněly min 2000 let
  - u nás introdukovány – konec 16. stol. – kařtanky
  - *Phytophthora cambivora*
  - *Endothia parasitica*, 1990 v Německu

Čeled' *Grossulariaceae* – meruzalkovitě

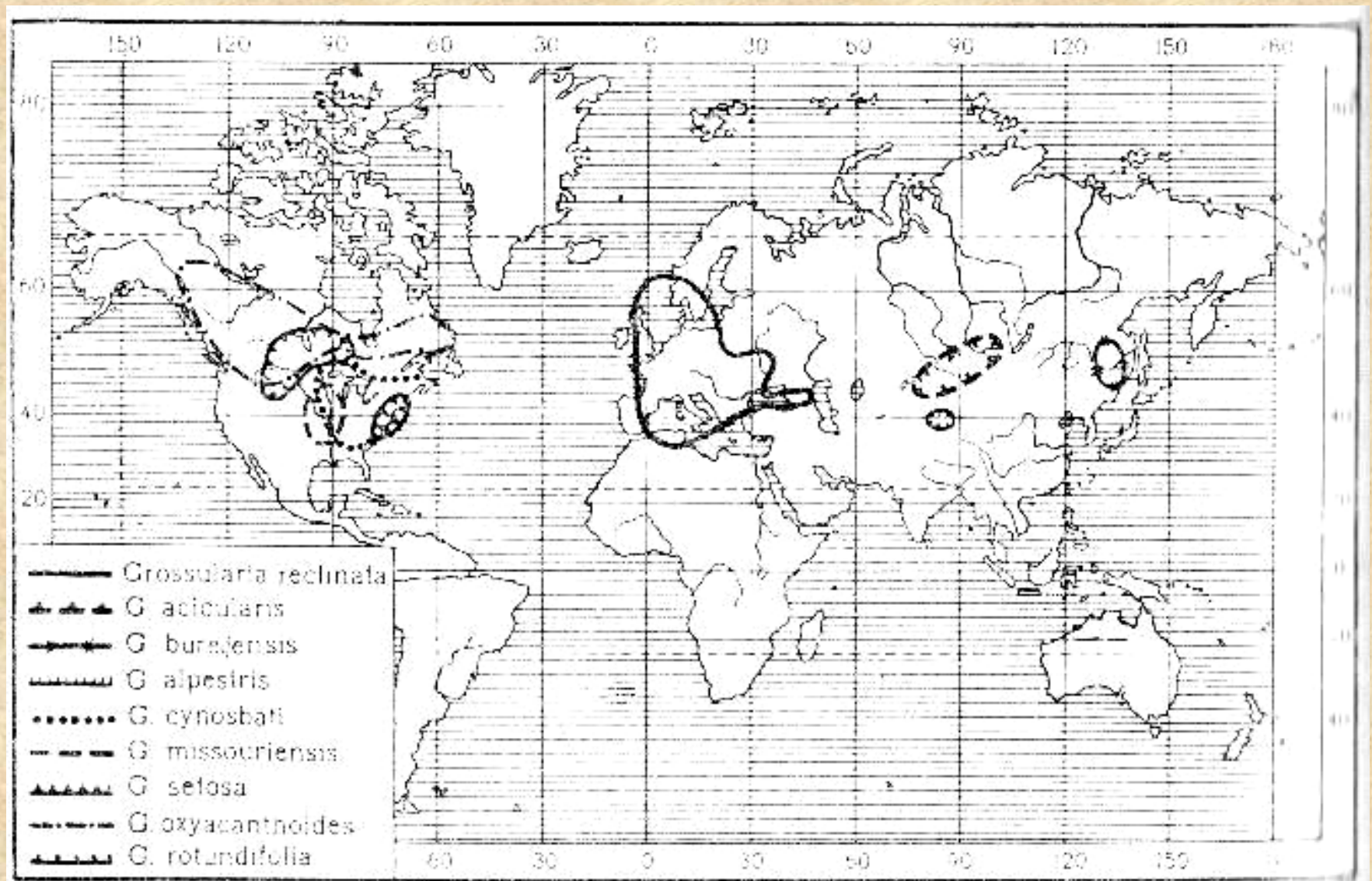
čel. *Saxifragaceae* – lomikamenovitě

Rod *Ribes* – rybíz, meruzaka, srstka

180 – 190 druhů

- **angrešt srstka - *Ribes (Grossularia) uva-crispa***
  - Evropa, Kavkaz, sev. Afrika
  - ve střední Evropě v kultuře v 16 stol.
  - u nás hlavně na Moravě a ve Slezsku až do 1100 m n.m.

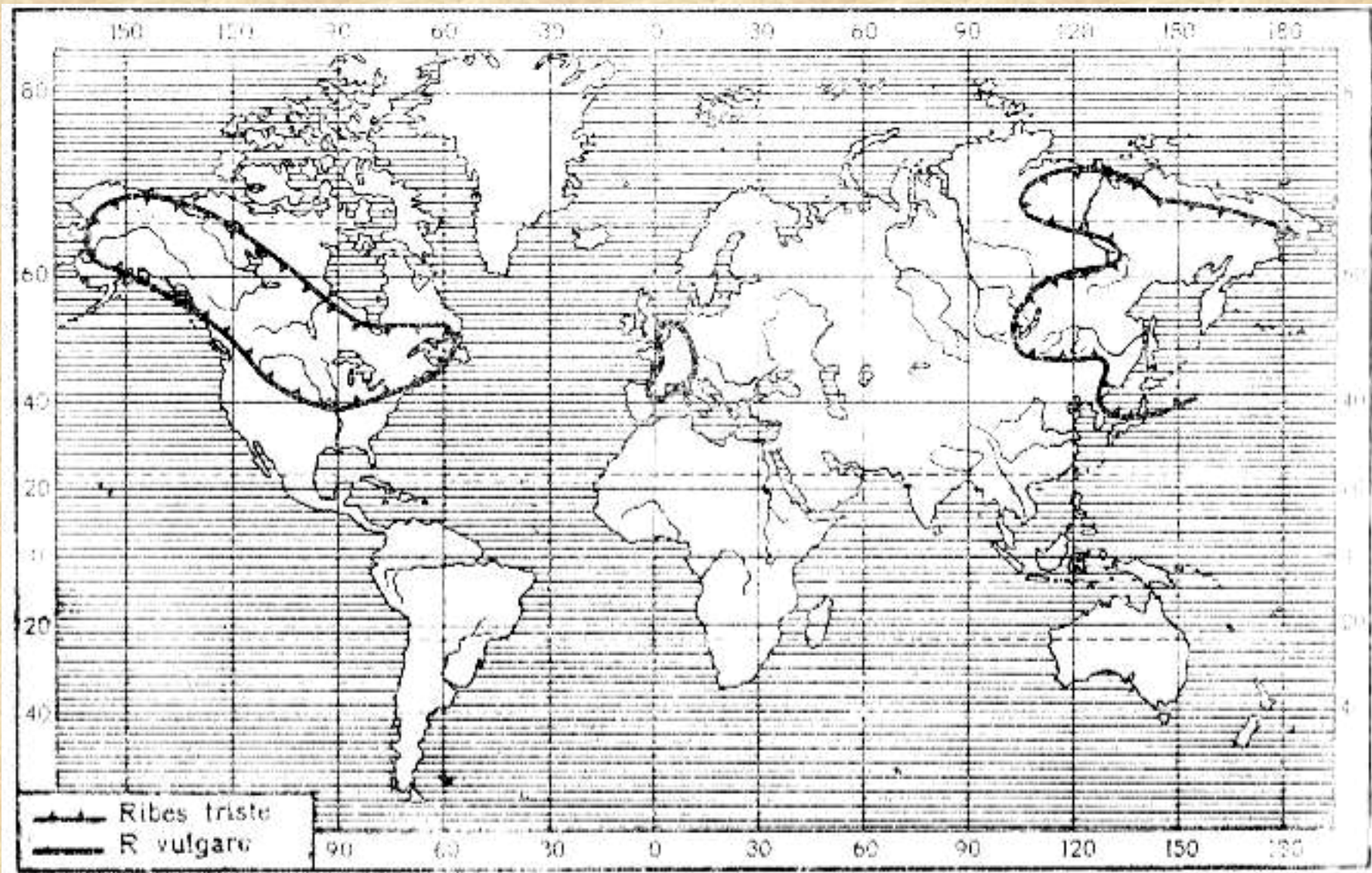
Angrešt – *Grossularia* L.

- **rybíz černý (*Ribes nigrum*)**
  - původ Eurasie
  - v ČR asi není původní, ale zplanělý (Pec pod Sněžkou 1050 m n.m.)
  - pěstován od 16. století
- **rybíz červený (*Ribes rubrum*)**
  - pěstovaný od 15. století
  - původ záp. a sz. Evropa, u nás zplanělý, do 800 m n.m.
  - **rybíz obecný (*Ribes vulgare*)**
  - **rybíz skalní (*Ribes petraeum*)**
    - stř. aj. Evropa, sev. Afrika
    - u nás ve vyšších polohách, sněžka 1600 m n.m.
  - **rybíz klasnatý (*Ribes spicatum*)**
  - **rybíz mnohokvětý (*Ribes multiflorum*)**
- **meruzalka zlatá (*Ribes aureum*)**
  - podnož

Rybíz – *Ribes* L.

Čeled' *Caprifoliaceae* (*Loniceraceae*) – zimolezovité

Rod *Sambucus* L. – bez
ca 40 druhů v mírném a subtropickém pásmu

- bez černý (*Sambucus nigra*)
  - téměř celá Evropa, záp. Asie (Kavkaz)
  - u nás do 1100 m n. m (Beskydy)

Rod *Lonicera* L. - zimolez

- ca 180 – 200 druhů v mírné až subtropickém pásmu sev. polokoule, zejména Asie

***Lonicera caerulea* – zimolez modrý**

L. edulis – zimolez jedlý

L. kamtschatica – zimolez kamčatský

- sev. polokoule, především v horách
- ovocná dřevina na Sibiři
- u nás nebyl výskyt spolehlivě zjištěn

Čeľad' *Cornaceae* – dřínovité

Rod *Cornus* – dřín

- 4 druhy
- teplejší oblasti mírného pásma sev. polokoule
- již. Evropa předhůří Kavkazu

dřín obecný (*Cornus mas*)

- domácí, Slovensko, jižní Morava

Čeled' *Eleagnaceae* – hloštinovitě

- **hlošina úzkolistá (*Eleagnus angustifolia*)**
  - původ Středozeemí, Malá Asie, Írán, Stř. Asie
  - u nás jen pěstovaná, místy zplaňuje
- **hlošina mnohokvětá (*E. multiflora*, *E. edulis*)**
  - Japonsko, pěstiteslky nenáročný druh
- **rakytník řešetlákový (*Hyppophae rhamnoides*)**
  - záp. Evropa, Skandinávie – Asie (po Tibet, sev. Čínu)
  - v ČR není původní

Čeľad' *Moraceae* – morušovníkovité

- **morušovník bílý (*Morus alba*)**
  - původ Čína, Korea (2700 let př. Kr.)
  - v Evropě údajně od 11.–12. stol.
  - Středozeemí – chov bource morušového – 15. stol.
  - v ČR 17. století (morušovna z roku 1627)
- **morušovník červený (*Morus rubra*)**
  - sev. Amerika
- **morušovník černý (*Morus nigra*)**
  - západní Asie, Irán?
- **morušovník trnavský (*Morus nigra* var. *trnaviensis*)**
  - kompaktnější, menší, méně náročný, v SR déle než 200 let

Čeľad' *Ericaceae* – vřesovcovité

čel. *Vacciniaceae* – borůvkovité, brusnicovité

- **brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*)**
- Eurasie, v ČR autochtonní
- **borůvka bažinná, vlochyně (*Vaccinium uliginosum*)**
- arktické až mírné pásmo sev. polokoule, v ČR vzácnější
- **brusnice brusinka (*Vaccinium vitis-idaea*)**
- Evropa, Asie, sev. Amerika
- **klikva bahenní – žoravina (*Vaccinium oxycoccus*)**
- **klikva velkoplodá (*Vaccinium macrocarpon*)**

BRUSNICE BRUSINKA
(*Vaccinium vitis-idaea*)

KLIKVA VELKOPLODÁ
(*Vaccinium macrocarpon*)

- **borůvka chocholičnatá – (*Vaccinium corymbosum*)**
„kanadské borůvky“ – sev. Amerika

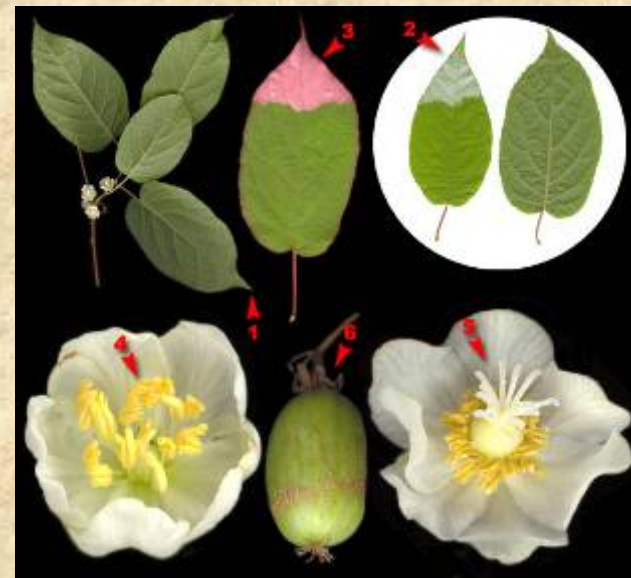

Čeľad' *Actinidiaceae* – aktinidiovité

Rod *Actinidia* – aktinidie

36 druhů v Asii – Čína

- aktinidie čínská (*Actinidia chinensis*) - „kiwi“
- aktinidie význačná (*Actinidia arguta*)
- aktinidie kolomikta (*Actinidia kolomikta*)

Hospodářské rozdělení ovocných druhů

JÁDROVINY

- užitkovou částí je nepravý plod – malvice

- ❖ jabloň
- ❖ hrušeň
- ❖ kdouloň
- ❖ jeřáb

PECKOVINY

- užitkovou částí je jednosemenný plod – peckovice, s různou velikostí, tvarem i zbarvením

- ❖ slivoň
- ❖ třešeň
- ❖ višeň
- ❖ meruňka
- ❖ broskvoň

Slivoně – „modré peckoviny“

Třešně a višně – červené peckoviny

Meruňka, broskvoň – teplomilné peckoviny

SKOŘÁPKOVINY

peckovice - mandloň, ořešák vlašský

oříšky - líska

jednosemenná nažka – kaštanovník

- ❖ ořešák vlašský
- ❖ líska
- ❖ mandloň
- ❖ kaštanovník

BOBULOVINY – DROBNÉ OVOCE

rybíz a angrešt - bobule

maliník a ostružiník - souplodí peckoviček

jahodník - jahoda (zdužnatělé květní lůžko s nažkami)

- ❖ rybíz
- ❖ angrešt
- ❖ maliník
- ❖ ostružiník
- ❖ jahodník

Poznámka

Jádroviny + peckoviny = „velké ovoce“

MÉNĚ ROZŠÍŘENÉ (PĚSTOVANÉ, ZNÁMÉ) OVOCNÉ DRUHY

- využití zejména pro konzervářské zpracování

- ❖ mišpule
- ❖ rakytník
- ❖ dřín
- ❖ morušovník
- ❖ bez černý
- ❖ plodové růže
- ❖ kanadské borůvky
- ❖ zimolez jedlý („kamčatské borůvky“)
- ❖ muchovník

